

Datum
2021-07-27
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2021-681

Yttrande

Till
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till
s.fs@regeringskansliet.se.

Remiss från Socialdepartementet - Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22) Dnr S2021/02982

Sammanfattning

Malmö stad tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, med förbehållet att det ska krävas tillstånd för handel med såväl elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som tobaksfria nikotinprodukter, i likhet med vad som gäller för handel med övriga tobaksprodukter.

Utöver de förslag som lämnats i utredningen påtalar Malmö stad avslutningsvis i detta yttrande några ytterligare behov av förändringar i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter LTLP, som har tydliggjorts vid den faktiska tillämpningen av lagen. Motsvarande bör gälla även tobaksfria nikotinprodukter, i den mån det är aktuellt.

Yttrande

7.5. Bedömning om att det saknas skäl att införa en tillståndsplikt vid handel

En god tillgänglighet av alla slags droger, inklusive tobak, är en bakomliggande orsak (riskfaktor) till att utveckla olika problem senare i livet. Att ha lagar som tillåter, och samhälleliga normer som accepterar, unga människors bruk av exempelvis tobak är också en riskfaktor för senare problem. Att samhället därför begränsar tillgängligheten genom regler kring försäljning, och därmed även tydliggör samhällets negativa inställning till konsumtion, är alltså en fullt rimlig och effektiv åtgärd, för att förebygga problem. Att införa krav på tillstånd för försäljning, med åtföljande förprovning av både lämplighet och vandel, är en mycket starkt tillgänglighetsbegränsande åtgärd. Malmö stad delar inte utredningens bedömning att det för närvarande inte är nödvändigt och önskvärt med en tillståndsplikt för försäljning av elektroniska cigaretter och tobaksfria nikotinprodukter. Utredningens resonemang om att marknaden i nuläget är för liten och att storleken på den illegala handeln är oklar, är både kortsiktig, reaktiv och irrelevant. Marknaden ökat starkt de senaste åren och förväntas fortsätta öka.

Det finns dessutom goda skäl att anta att marknaden för dessa produkter betar sig som marknaden för tobaksvaror. Det är också tillgången till varorna för unga som räknas, inte varornas legala status. Det är enligt Malmö stad därför bättre att vara proaktiv och införa en tillgänglighetsbegränsande tillståndsplikt och inte vänta tills problemen uppstår eller blir större. Malmö stad menar också att det finns ett stort behov av att bättre kunna kontrollera försäljningen och i ett tidigt skede kunna ingripa mot oseriösa aktörer, vilket underlättas betydligt med en tillståndsplikt.

När tillståndsplikten infördes för detalj- och partihandel med tobaksvaror, var problemet med illegal handel med tobaksvaror en avgörande faktor. Det ansågs då vara ändamålsenligt att införa en reglering som innefattade en möjlighet att på förhand pröva näringsidkarens lämplighet och vandel samt innebar en möjlighet att senare återkalla tillståndet vid misskötsamhet. Genom införandet av förhandsprövning blev det möjligt att, just på förhand, sälla bort personer som tidigare har gjort sig skyldiga till exempelvis brottslig verksamhet. Därigenom kan de illegala och oseriösa inslagen i detaljhandeln begränsas. Argumenten är, enligt Malmö stad, lika giltiga i förevarande fall. Möjligheten till återkallelse av tillståndet ger dessutom tillståndsmyndigheterna tillgång till en mer ingripande sanktion som kan få en viktig avhållande effekt avseende misskötsamhet.

Vad gäller risken för en ökad administration vid införandet av tillståndsplikt, bör det framhållas att de flesta näringsidkare som säljer elektroniska cigaretter även säljer tobaksvaror, som redan nu omfattas av tillståndsplikt. Den administration som kan förväntas tillkomma bör därför vara av begränsad omfattning. Utifrån detta kan det stora flertalet av de som endast säljer anmälningspliktiga varor komma att utgöras av aktörer som, av lämplighetsskäl, inte kommer ifråga för försäljningstillstånd för tobak. Det finns goda skäl att anta att den som inte har vilja eller förmåga att sköta verksamheten seriöst, och därmed inte uppfyller lämplighetskravet för försäljningstillstånd, inte heller iakttar exempelvis regler kring åldersgränser vid anmälningspliktig försäljning. Det leder till en ökad tillgänglighet även för mycket unga personer.

Om det även fortsättningsvis ska råda anmälningsplikt för detaljhandel med elektroniska cigaretter anser Malmö stad att kravet på anmälan ska avskaffas för en näringsidkare som innehar försäljningstillstånd för tobak. Som jämförelse kan nämnas att enligt 8 kap. 8 § tredje stycket alkohollagen gäller inte kravet på anmälan av servering av folköl för den som innehar serveringstillstånd. En liknande reglering i förhållande till tillståndspliktig försäljning av tobak hade inneburit en minskad administration för näringsidkare som uppfyller kravet på lämplighet.

8.4 En ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Malmö stad instämmer i bedömningen att tobaksfria nikotinprodukter behöver regleras i större utsträckning än vad som görs idag, framför allt utifrån perspektivet att minska tillgängligheten. Det hade dock, enligt Malmö stad, varit att föredra om regleringen gjordes i lagen

(2018:2088) om tobak och liknande produkter (härefter LTLP), istället för i en ny lag, särskilt då de flesta av de nya lagregleringarna har en motsvarighet i LTLP.

8.12 Anmälan om försäljning och skyldighet att utöva egenkontroll

Även när det gäller tobaksfria nikotinprodukter, menar Malmö stad att det finns tungt vägande skäl att införa en tillståndsplikt. Argumenten ovan (under 7.5 Bedömning av att det saknas skäl för tillståndsplikt) är lika giltiga avseende dessa produkter.

8.15 – 8.19 Tillsyn m.m.

Malmö stad instämmer i utredningens förslag, bland annat att kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över kraven på anmälan om försäljning, egenkontroll och ålderskontroll. Att kommunen på fysiska försäljningsställen ska utöva tillsyn över att reglerna följs när det gäller hälsovarning, märkning, produktanmälan, produktkrav och marknadsföring, när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsstället. Att kommunen vid allvarliga eller upprepade överträdelse ska få förbjuda den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta försäljningen. Om förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd ska kommunen i stället få meddela varning.

8.20 Avgifter

Malmö stad instämmer i utredningens förslag att kommunen ska få ta ut avgifter för sin tillsyn över den som bedriver anmälningspliktig försäljning av tobaksfria nikotinprodukter.

9.5 Förslag och bedömningar om smaksättning och marknadsföring av e-cigarett och påfyllningsbehållare

Malmö stad instämmer i utredningens förslag om att LTLP ska utvidgas till att även omfatta nikotinfria vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter samt ett förbud mot smaktillsatser som ger en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak.

Övrigt

Malmö stad instämmer i utredningens övriga slutsatser och förslag avseende exempelvis marknadsföring och sponsring, åldersgräns och märkning av förpackningar. Malmö stad önskar dock påtala ytterligare behov av förändringar i LTLP, som har tydliggjorts vid den faktiska tillämpningen av lagen. Motsvarande bör gälla även tobaksfria nikotinprodukter, i den mån det är aktuellt.

Förvaringsförbud

Enligt 8 kap. 24 § alkohollagen får alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som inte får serveras i en lokal inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen. Paragrafen är straffsanktionerad. Någon motsvarande reglering finns inte i LTLP, varken förvaringsförbud eller kriminalisering av överträdelse. Genom att införa ett straffsanktionerat förvaringsförbud skulle kommunen och Polismyndigheten ha större möjligheter att beivra illegal handel med tobak som påträffas på försäljningsstället, även om någon faktisk försäljning inte kan styrkas.

Sekretessbrytande bestämmelse med Skatteverket

Enligt 9 kap. 8 § alkohollagen ska Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter på begäran av en tillsynsmyndighet lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillståndsprövning eller tillsyn. En motsvarande sekretessbrytande bestämmelse saknas i nuläget i LTLP, vilket innebär att kommunen inte själv kan begära ut uppgifter från Skatteverket, utan behöver vända sig till den enskilde näringsidkaren för att få ut uppgifterna. Detta innebär både en ökad administration för den enskilde och en ineffektiv kommunal handläggning. En tillståndshavare vars ekonomiska lämplighet ifrågasätts inom ramen för kommunens tillsyn har dessutom möjlighet att försena handläggningen genom att dröja med att inkomma med handlingar. Malmö stad anser därför att en sekretessbrytande bestämmelse ska införas i LTLP.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]